

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

Εκπαιδευτικές δραστηριότητες μέσω INTERNET: για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση

Αγγελική Δημητρακοπούλου*

Σήμερα παρατηρούμε ένα ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για το διαδίκτυο INTERNET και ειδικά για το World Wide Web. Το διαδίκτυο του INTERNET και οι κόμβοι του όχι μόνο άρχισαν να τροποποιούν την αίσθηση της απόστασης, αλλά δημιουργούν ένα νέο μαθησιακό περιβάλλον μιας πολύ- εθνικής κοινότητας μαθητών, παρέχοντας με τον τρόπο αυτό ευκαιρίες για νέες κοινωνικές ανταλλαγές. Με την υποδομή των διαδικτύων εγκαθίστανται και συνδέονται διαφορετικές μαθησιακές κοινότητες. Αυτό είναι βέβαια σημαντικό. Όμως, η σύνδεση αυτή καθεαυτή διαφορετικών κοινοτήτων γνώσης, δε μπορεί να εξασφαλίσει τη μάθηση ή καλύτερα ένα είδος ανταλλαγής και διαπραγματεύσεως της γνώσης από την οποία μπορεί να επέλθει κατανόηση και νέες θεωρήσεις.

Στις επόμενες ενότητες θα επικεντρωθούμε στα ακόλουθα:

- Κατηγοριοποίηση και ανάλυση των τρεχουσών εκπαιδευτικών πρακτικών που βασίζονται στο διαδίκτυο. Ο όρος 'Internet' αναφέρεται μόνο στην ενδογενή τεχνολογία. Σήμερα, έχει αναπτυχθεί μια ποικιλία εργαλείων που είναι κατάλληλα για τη διδασκαλία και τη μάθηση μέσω Internet. Κάθε αναλογισμός στην πρακτική και την αποτελεσματικότητα των μαθησιακών εμπειριών απαιτεί τη διάκριση ανάμεσα σε ποια είναι τα λογισμικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται, και ποιες είναι οι παιδαγωγικές λειτουργίες που καλύπτονται από τα εργαλεία αυτά.
- Να εξετάσουμε κάτω από ποιες συνθήκες η τεχνολογία μπορεί επιτυχώς να εφαρμοστεί για την αναδόμηση των εκπαιδευτικών πρακτικών και για την προώθηση ουσιαστικών και αυθεντικών μαθησιακών εμπειριών με τρόπο που να ευνοεί το ενδιαφέρον που προέρχεται από το ίδιο το έργο της δραστηριότητας. Να ευνοεί την εννοιολογική αλλαγή, την γνωστική ανάπτυξη και τέλος την ανάπτυξη ικανοτήτων αυτορύθμισης της διαδικασίας της μάθησης.

* Η Αγγελική Δημητρακοπούλου είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο ΤΕΠΑΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

Η χρήση του Internet έχει μετατραπεί σε μια περιοχή έντονης έρευνας. Αλλά η έρευνα αυτή αφορά κυρίως στα τεχνολογικά θέματα. Είναι απαραίτητη περισσότερη έρευνα και αξιολόγηση των μαθησιακών και εκπαιδευτικών επιδράσεων εφόσον η εκπαιδευτική χρήση του Internet αυξάνεται διαρκώς. Τα ερωτήματα που προσδιορίζουν τους ερευνητικούς άξονες γίνονται κρίσιμα όταν αναφερόμαστε σε εκπαιδευτική χρήση του διαδικτύου από μαθητές μικρών ηλικιών.

1. Τι προσφέρει το Internet και τα εκπαιδευτικά δίκτυα μεταξύ σχολείων

Τι προσφέρει το Internet? Είναι γνωστό ότι το Internet επιτρέπει την πρόσβαση σε ένα τεράστιο εύρος πληροφοριών. Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και οι τηλεπικοινωνίες μέσω διαδικτύου διευκολύνουν την άμεση επικοινωνία και δίνουν ευκαιρίες για κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, που προηγούμενα ήταν περιορισμένες από τον χώρο διαμονής των ανθρώπων. Οι μαθητές μπορούν να επικοινωνούν με άλλους μαθητές που βρίσκονται σε άλλες πόλεις και χώρες και να μοιράζονται, με τον τρόπο αυτό διαφορετικές μαθησιακές εμπειρίες.

Σήμερα, υπάρχουν δύο βασικά είδη δικτύων που υποστηρίζουν εκπαιδευτικά προγράμματα. Υπάρχουν ορισμένα πολύ γνωστά διεθνής εμβέλειας δίκτυα που υποστηρίζουν δραστηριότητες μεταξύ ενός μεγάλου αριθμού σχολείων που ευρίσκονται σε διαφορετικές χώρες του κόσμου και άλλα δίκτυα που έχουν δημιουργηθεί για να υποστηρίζουν κυρίως σχολεία σε εθνικό επίπεδο.

Μπορούμε να παρουσιάσουμε τρία χαρακτηριστικά παραδείγματα διεθνών εκπαιδευτικών δικτύων:

a) Ο “KIDLINK” [<http://www.kidlink.org>] είναι ένας παγκόσμιος οργανισμός που απευθύνεται κυρίως σε παιδιά ηλικία ηλικίας 10-15 ετών. Ο δικτυακός οργανισμός KidLink εκτιμά ότι 100.000 παιδιά από 119 χώρες έχουν συμμετάσχει σε ποικίλες δραστηριότητες του δικτύου του. Αυτός ο μη κερδοσκοπικός οργανισμός λειτουργεί σε 13 διαφορετικές γλώσσες, προσφέρει 50 δημόσιες mailing lists για conferencing,

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

ένα ιδιωτικό δίκτυο για αλληλεπιδρώντα σύγχρονο διάλογο (“chat”) και μια on-line ιστοσελίδα έκθεσης καλών τεχνών.

b) Το “Global SchoolNet Foundation” [<http://www.gsn.org>] είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που αποτελεί σήμερα μια ισχυρή δύναμη στον χώρο των εκπαιδευτικών δικτύων. Υποστηρίζει υπηρεσίες που είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για εκπαιδευτικούς που ενδιαφέρονται για εκπαιδευτικά προγράμματα και εργασίες που παράγονται από τάξεις μαθητών προερχόμενοι από διαφορετικές εθνικότητες. Μέσα από το δίκτυο, οι διδάσκοντες μπορούν να κάνουν ανακοινώσεις για προγράμματα έτσι ώστε να συνεργαστούν με άλλους διδάσκοντες, να βρουν πληροφορίες πάνω στην ύπαρξη και στην χρήση των εφαρμογών των Νέων Τεχνολογιών στην τάξη, διευθύνσεις άλλων σχολείων καθώς και χρήσιμες οδηγίες και συμβουλές για την ανάπτυξη ιστοσελίδων για την παρουσίαση του σχολείου τους.

c) Η “Intercultural E-mail Classroom Connections Lists” (IECC) [<http://www.iecc.org>] περιλαμβάνει πάνω από 7.300 διδάσκοντες σε περίπου 70 χώρες που συμμετέχουν τουλάχιστον σε μία από τις λίστες του IECC. Υποδιαιρείται σε διαφορετικές υπηρεσίες (Partner Class Announcement Service, Multi-Class Announcement Service, Multi-Class Survey Announcement Service, και μια Discussion Service για Διαπολιτισμικές Ανταλλαγές).

Σε ορισμένες χώρες υπάρχουν επίσης δίκτυα που καλύπτουν είτε ολόκληρη την χώρα είτε ορισμένες περιοχές. Για παράδειγμα, στην Ελλάδα αναπτύσσεται το δίκτυο ΟΔΥΣΣΕΑΣ [<http://odysseia.cti.gr/odysseas>] που συνδέει 60 σχολεία από διαφορετικές περιοχές (Θράκη, Αχαΐα, Κεντρικό και Βόρειο Αιγαίο). Στόχος του είναι να παρέχει διάφορες υπηρεσίες και να υποστηρίζει ενεργά την επικοινωνία, και τη συνεργασία ανάμεσα σε σχολεία, καθώς και την επιμόρφωση και την υποστήριξη των εκπαιδευτικών.

2. Κατηγοριοποίηση των εκπαιδευτικών πρακτικών μέσω Internet

Κάνοντας πλοήγηση από την μια εκπαιδευτική ιστοσελίδα στην άλλη, συνήθως εντυπωσιαζόμαστε από τις πληροφορίες, τα προγράμματα εργασίας, τις ανακοινώσεις προγραμμάτων το εκπαιδευτικό υλικό για διδάσκοντες, κ.ά. Μέσα από όλες αυτές τις πληροφορίες προσπαθήσαμε να εντοπίσουμε και να κατηγοριοποιήσουμε τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αναλαμβάνουν τα ίδια τα παιδιά (βλ. σχήμα 1).

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

- Η πιο κοινή δραστηριότητα των μαθητών είναι η πλοήγηση ανάμεσα στις ιστοσελίδες με σκοπό να αναζητήσουν πληροφορίες πάνω σε ειδικά θέματα (για παράδειγμα, αναφορικά με ζώα, μέσα μεταφοράς, κλπ) και αυτό σε υλικό διαφόρων μορφών όπως εικόνες, βίντεο, ήχος, κλπ. Το Internet λοιπόν χρησιμοποιείται ως μια πηγή υλικού.
- Μια διαφορετική και ενδιαφέρουσα για τους μαθητές δραστηριότητα είναι η δημοσίευση των εργασιών τους. Στις ιστοσελίδες του σχολείου τους, παρουσιάζουν τα σημαντικά γεγονότα (εκθέσεις, ειδικές γιορτές, φεστιβάλ, κλπ), το αποτέλεσμα ενός προγράμματος συνθετικών εργασιών, η ακόμα τη σχολική τους εφημερίδα. Ένας σημαντικός αριθμός σχολείων έχει σήμερα τη δική του ιστοσελίδα στο διαδίκτυο. Στην Ελλάδα, σχεδόν 100 σχολεία έχουν δημιουργήσει ιστοσελίδες, που όμως στην πλειονότητά τους, δεν παρουσιάζουν εργασίες των μαθητών.
- Το Internet μπορεί να χρησιμοποιηθεί, για πιο πλούσιες δραστηριότητες, από το να αναζητούν μόνο, ή να δημοσιεύουν πληροφορίες. Ένας σημαντικός αριθμός δραστηριοτήτων σχετίζεται με την επικοινωνία και την ανταλλαγή δεδομένων: για παράδειγμα, επικοινωνία ανάμεσα σε τάξεις σχολείων αναφορικά με ένα συγκεκριμένο θέμα, όπου το κύριο μέσο επικοινωνίας μπορεί να είναι το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail). Οι συμμετέχοντες ανταλλάσσουν ή μοιράζονται κυρίως μηνύματα που βασίζονται σε κείμενο, και τα οποία δεν γίνονται σε πραγματικό χρόνο. Μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μπορούν να οργανωθούν ειδικοί «διαγωνισμοί» μεταξύ σχολείων που υποστηρίζονται από εκπαιδευτικά δίκτυα όπως το Kidlink. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα Fahrenheit (στο εθνικό επίπεδο της Ιταλίας), υποστήριξε τον συναγωνισμό μεταξύ σχολείων στα πλαίσια των μαθημάτων για την ανάπτυξη του γραπτού λόγου στην μητρική γλώσσα, όπου κάθε σχολείο πρότεινε ένα θέμα για την επινόηση ποιημάτων, με τον περιορισμό να μην χρησιμοποιηθεί ένα γράμμα (για παράδειγμα το γράμμα 'j'), και το καλύτερο ποίημα κέρδιζε το βραβείο.
- Άλλες δραστηριότητες ευνοούν την από κοινού εργασία (co-operation) μεταξύ των μαθητών. Υπάρχουν δραστηριότητες, που ζητούν την παραγωγή μιας εργασίας από κοινού. Για παράδειγμα, να παρουσιάσουν οι μαθητές τα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής του κάθε σχολείου, με στόχο τη δημιουργία μιας κοινής βάσης δεδομένων αντιμετώπισης οικολογικών προβλημάτων.

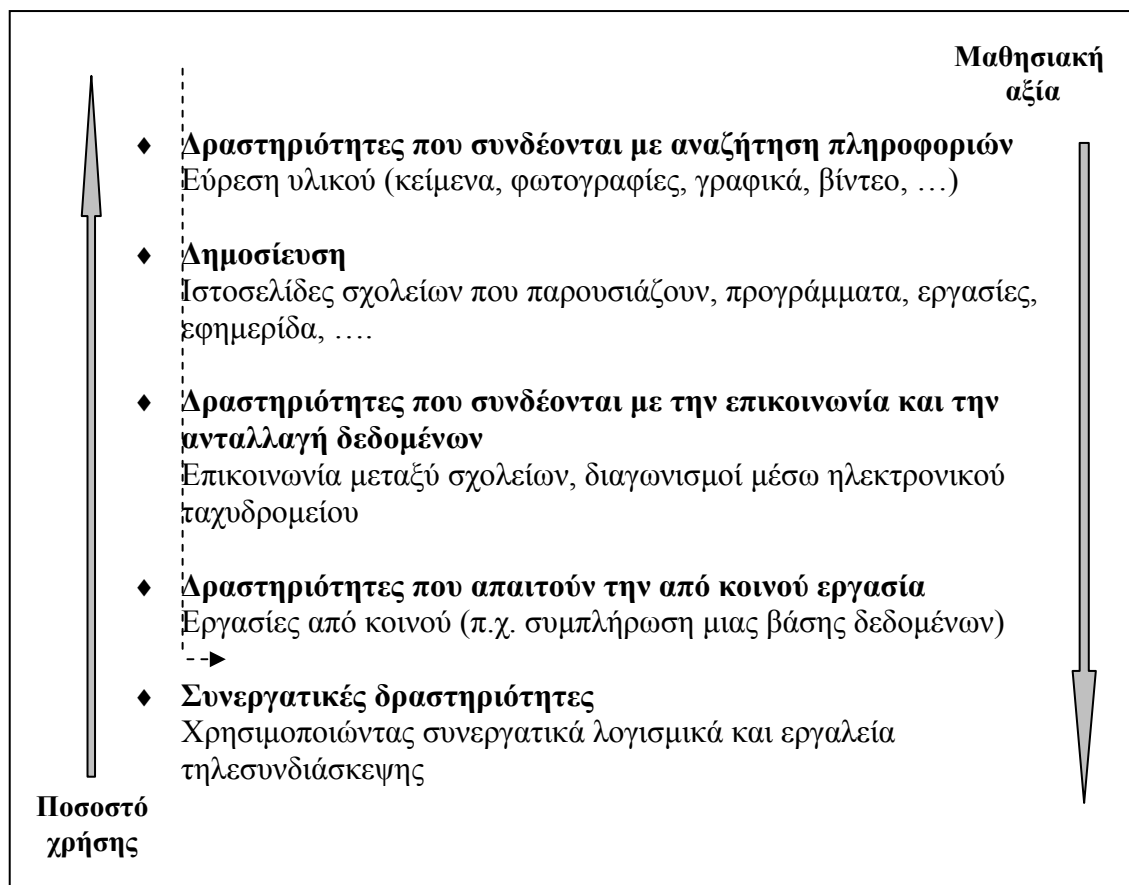
Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

▪ Ανάμεσα στις δραστηριότητες που αναλαμβάνουν οι μαθητές υπάρχουν και λίγες συνεργατικές δραστηριότητες (collaboration). Αυτό το είδος δραστηριότητας, απαιτεί την ταυτόχρονη επικοινωνία καθώς και την ταυτόχρονη εργασία μέσω διαδικτύου. Γίνεται δυνατή με αλληλεπιδράσεις σε πραγματικό χρόνο, μέσω ειδικά σχεδιασμένων συνεργατικών λογισμικών και μέσω ειδικών εργαλείων για ομάδες συζητήσεων (on-line chats). Μέσω τέτοιας μορφής δραστηριοτήτων οι μαθητές εργάζονται πάνω στα ειδικά θέματα μελέτης, ενώ επιπρόσθετα μαθαίνουν πώς να συνεργάζονται.

Τέλος, υπάρχουν ορισμένα προγράμματα μεταξύ σχολείων που συνδυάζουν ορισμένες από τις ανωτέρω δραστηριότητες όπως επικοινωνία, από κοινού εργασία, και δημοσίευση εργασιών.

Είναι σημαντικό να συνδέσουμε τον βαθμό πρακτικής με την μαθησιακή αξία της κάθε μίας από τις παραπάνω δραστηριότητες. Φαίνεται ότι οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα πιο συχνά είναι η αναζήτηση πληροφοριών και η επικοινωνία, ενώ οι λιγότερο συχνές δραστηριότητες είναι αυτές που απαιτούν συνεργασία. Αντίθετα, όσον αφορά στη μαθησιακή αξία, οι δραστηριότητες που απαιτούν τη λιγότερη νοητική προσπάθεια είναι αυτές που βασίζονται στην αναζήτηση πληροφορίας ενώ αυτές που μπορούν να παράγουν τα πιο σημαντικά μαθησιακά αποτελέσματα είναι αυτές που βασίζονται στην συνεργασία. Μπορούμε να δούμε στο σχήμα 1, ότι οι δραστηριότητες που συναντάμε πιο συχνά είναι αυτές που απαιτούν λιγότερα σε μαθησιακή αξία.

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

Σχήμα 1. Κατηγοριοποίηση των δραστηριοτήτων των μαθητών στο Internet

3. Πώς να προάγουμε ουσιαστικές μαθησιακές δραστηριότητες

Για να εξετάσουμε κάτω από ποιες συνθήκες, η χρήση του Internet μπορεί να προάγει και να υποστηρίξει ουσιαστικές μαθησιακές εμπειρίες, θα δώσουμε έμφαση σε ορισμένα σημεία που αφορούν στις προηγούμενες δραστηριότητες. Τα σημεία αυτά, μπορούν να χρησιμεύσουν ως αρχές που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κάθε φορά που σχεδιάζουμε ή οργανώνουμε εκπαιδευτικές δραστηριότητες μέσω του διαδικτύου.

1. Να μην συγχέουμε την πληροφορία με τη γνώση: Το πρώτο αυτό σημείο αφορά στη δραστηριότητα της αναζήτησης πληροφοριών. Σε πολλές περιπτώσεις, εκπαιδευτικοί αλλά και ερευνητές ταυτίζουν τη γνώση με την πληροφορία, την νοημοσύνη με τη διαχείριση των πληροφοριών (E. Ackermann, 1995). Αν το Internet μας καθιστά ικανούς να συνδεθούμε με ένα πλήθος καναλιών πληροφορίας, και μας επιτρέπει να κάνουμε πλοήγηση από το ένα κανάλι στο άλλο, ξεχνάμε ορισμένες

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

φορές ότι, η μάθηση αναδύεται από την ίδια τη δράση της δημιουργίας. Η μάθηση απαιτεί μια προσωπική επεξεργασία, μια ενεργή οικοδόμηση.

Η πληροφορία που ένα παιδί, ένας έφηβος ή ένας ενήλικας βρίσκει, είναι ουσιαστικά χρήσιμη όταν αυτός μπορεί να την ενσωματώσει σε ένα δικό του πρόγραμμα/εργασία, που έχει προταθεί από τον διδάσκοντα ή από τον ίδιο ή τους συμμαθητές του: ένα πρόγραμμα δηλαδή, που αυτός ο ίδιος βρίσκει ενδιαφέρον και του επιτρέπει να το μοιραστεί με άλλους ανθρώπους.

Επιπρόσθετα, είναι αναγκαίο να δίνουμε στο παιδί, τη δυνατότητα σύνθεσης με βάση τις πληροφορίες. Να δίνουμε δηλαδή την ευκαιρία στο παιδί να δημιουργήσει και να συνθέσει κάτι (π.χ δημιουργώντας μια 'πολυμεσική' παρουσίαση), σε θέματα του ενδιαφέροντός του, και να το παρουσιάσει στη συνέχεια σε άλλες ομάδες μαθητών, έτσι ώστε να παρουσιάσει ή να εξηγήσει ένα θέμα. Για το λόγο αυτό, οι μαθητές πρέπει να έχουν τα κατάλληλα εργαλεία που τους επιτρέπουν να αναλύσουν και να συνθέσουν τις πληροφορίες, χρησιμοποιώντας κείμενα, γραφικά, εικόνες, βίντεο και ήχο.

3. *Μη συγχέουμε τη συνεργασία με την από κοινού εργασία και την επικοινωνία:*

Υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων που παρουσιάζονται στο WWW, τα οποία αναφέρονται σε «συνεργασία ανάμεσα σε σχολεία μέσω του Internet». Συγχρόνως, η εκλαϊκευμένη βιβλιογραφία που ασχολείται με τις νέες τεχνολογίες, αναφέρεται συχνά με ενθουσιώδη τρόπο στην δύναμη της συνεργατική μάθησης με την χρήση των υπολογιστών και των διαδικτύων, η οποία εν δυνάμει μπορεί να μετασχηματίσει την εκπαίδευση.

Αλλά, αν εξετάσουμε πιο προσεκτικά τις δραστηριότητες που γίνονται από τα ίδια τα παιδιά, μέσα από αυτά τα προγράμματα, στις περισσότερες περιπτώσεις, μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε ότι δεν υπάρχει ουσιαστική συνεργασία, παρά μόνο από κοινού εργασία και επικοινωνία.

Απαιτείται να κάνουμε την διάκριση ανάμεσα στην «από κοινού εργασία» που σημαίνει 'εργάζομαι με άλλους σε συμπληρωματικά θέματα για την παραγωγή ενός έργου', για παράδειγμα, γράφω ένα από τα κεφάλαια ενός βιβλίου, και στην πραγματική «συνεργασία», όπου 'ένας άνθρωπος γίνεται ικανός να παράγει ένα έργο, που δεν θα μπορούσε να το παράγει μόνος του'.

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

Με την έννοια αυτή η συνεργασία συνιστά ένα είδος διαπραγμάτευσης της γνώσης, από την οποία απορρέει κατανόηση, νέες σκέψεις και συλλογισμοί, που για να προέλθουν απαιτούν διαφορετικές νοητικές λειτουργίες. Το άτομο θα πρέπει να εκφράσει τις ιδέες του, να επικοινωνήσει, να αποκτήσει επίγνωση των συλλογισμών του, να κατανοήσει την άποψη του άλλου, και τελικά να αναπτύξει συλλογικά νέα γνώση.

Ένα σημαντικό ζήτημα που αφορά στις συνεργατικές δραστηριότητες είναι η δυνατότητα να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη των μεταγνωσιακών ικανοτήτων των μαθητών. Είναι ήδη γνωστό (McCreary 1989), ότι ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί η συνδιάσκεψη μέσω του διαδικτύου, επιβάλλει στον χρήστη να εφαρμόσει όχι μόνο τις γνωστικές ικανότητες της επεξεργασίας της πληροφορίας (για παράδειγμα, δομώντας και αναλύοντας μηνύματα), αλλά και τις μεταγνωσιακές ικανότητες για την διαχείριση της μαθησιακής διαδικασίας.

Τέλος, η δύναμη των συνεργατικών δραστηριοτήτων, μπορεί να φανεί ιδιαίτερα ισχυρή σε ειδικές περιπτώσεις, όπως αυτές της διαπολιτισμικής μάθησης (J. Cummins & D. Sayers, 1997).

Κατά συνέπεια, αν θέλουμε να αξιοποιήσουμε τη μαθησιακή αξία στα συνεργατικά προγράμματα, χρειαζόμαστε πρώτα από όλα, να επινοήσουμε σενάρια και δραστηριότητες που απαιτούν ουσιαστική συνεργασία. Χρειάζεται επίσης να σκεφτούμε πάνω στο πως θα διαχειριστούμε τη συνεργατική εργασία. Όσοι έχουν εργαστεί σε πραγματικά σχολεία, έχουν διαπιστώσει ότι δεν είναι τόσο εύκολο.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να σκεφτούμε πάνω στο πως θα βοηθήσουμε τα παιδιά να μάθουν να εργάζονται με συνεργατικό τρόπο. Το ζήτημα αυτό φαίνεται να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο, ειδικά όταν οι άνθρωποι μιλούν για τη συνεργασία μέσω Internet, ενώ την ίδια στιγμή, στις καθημερινές δραστηριότητες του σχολείου, οι διδάσκοντες δεν προωθούν αυτό το είδος δραστηριότητας για τους μαθητές τους. Είναι προφανές ότι είναι αναγκαίο να μάθουν οι μαθητές να εργάζονται συνεργατικά στο επίπεδο της τάξης τους, προτού εργαστούν με τον τρόπο αυτό μέσω διαδικτύου.

4. **Να επινοούμε αυθεντικές δραστηριότητες:** Ένα τρίτο βασικό σημείο αφορά στις δραστηριότητες που προτείνονται από τους διδάσκοντες ή τους ερευνητές του χώρου της εκπαίδευσης. Αν εξετάσουμε τα θέματα των δραστηριοτήτων, μπορούμε να

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

δούμε ότι τα περισσότερα από αυτά δεν είναι πραγματικά ενδιαφέροντα. Δραστηριότητες όπως η περιγραφή της περιοχής των σχολείων, ή η καταγραφή διαφόρων ειδών φαγητών και συνταγών ίσως να είναι ενδιαφέρουσες, αλλά δεν συμβάλλουν στην ανάπτυξη ουσιαστικής μάθησης.

5. Να μην προσπαθούμε μόνο να εξοικειώσουμε τους μαθητές με το Internet αλλά να οργανώνουμε κατάλληλα τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες:

Ενώ πολλά σχολεία χρησιμοποιούν σήμερα το Internet, στις περισσότερες περιπτώσεις απλά δοκιμάζουν ορισμένες χρήσεις δίχως σοβαρό παιδαγωγικό αναλογισμό.

Υπάρχουν πρακτικές όπου ο κύριος στόχος είναι απλά να εξοικειωθούν οι μαθητές με τα νέα τεχνολογικά εργαλεία, μια κατάσταση που την έχουμε ήδη συναντήσει στα πρώτα χρόνια της χρήσης του υπολογιστή.

Το αποτέλεσμα τέτοιων προσεγγίσεων είναι πάντα η απογοήτευση. Και έχουν ήδη εμφανιστεί φαινόμενα όπου οι διδάσκοντες ενώ αρχίζουν να χρησιμοποιούν το Internet, στη συνέχεια απογοητεύονται θεωρώντας το χάσιμο χρόνου.

Αν οι εκπαιδευτικοί ή οι ερευνητές προτείνουν στα σχολεία προγράμματα χρήσης του διαδικτύου, θα πρέπει να τα οργανώνουν κατάλληλα:

- ◆ Προετοιμασία οργάνωσης: Σαφείς και ρητοί μαθησιακοί στόχοι, προσδιορισμός χρονοδιαγράμματος και σειράς δραστηριοτήτων.
- ◆ Διαχείριση αλληλεπιδράσεων, αποφυγή ενός υπερβολικού αριθμού τάξεων που συμμετέχουν (π.χ. όχι πάνω από 10 σε ορισμένες περιπτώσεις ενώ σε άλλες όχι πάνω από 3 τάξεις).
- ◆ Δημοσίευση της τελική μορφής των αποτελεσμάτων του προγράμματος.
- ◆ Αξιολόγηση της εξέλιξης και των αποτελεσμάτων του προγράμματος, με κατάλληλη προετοιμασία των μεθόδων και της διαδικασίας αξιολόγησης για όλη τη διαδικασία του έργου.

6. Επινόηση προγραμμάτων και εφαρμογών που υποστηρίζουν την καινοτομία, την ανάπτυξη και την αναθεώρηση του αναλυτικού προγράμματος:

Άλλο γενικό πρόβλημα που εμφανίζεται είναι ότι τα περισσότερα προγράμματα λειτουργούν εκτός του αναλυτικού προγράμματος, και χωριστά από τις συνήθεις καθημερινές δραστηριότητες του σχολείου.

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

Πολύ λίγες πρωτοβουλίες της χρήσης του διαδικτύου αναφέρονται σε ουσιαστικά καινοτομικές διδακτικές προσεγγίσεις και υποστηρίζουν την ανάπτυξη νέων αναλυτικών προγραμμάτων (Barta B. Z. & Telem M. 1997).

Αντί να αναζητούμε τρόπους για να καταφέρουμε απλά να ταιριάξουμε τις νέες δραστηριότητες (που μπορεί να υποστηρίξει η χρήση του διαδικτύου) στις υπάρχουσες συνθήκες και στα υπάρχοντα αναλυτικά προγράμματα, οι εφαρμογές και τα προγράμματα που έχουν σχέση με τις νέες τεχνολογίες της επικοινωνίας μπορούν να αξιοποιηθούν για να εντείνουν τον προβληματισμό των διδασκόντων στις νέες προσεγγίσεις οικοδόμησης της γνώσης και να βελτιώσουν τα αναλυτικά προγράμματα.

4. Η ανάγκη περαιτέρω επιστημονικής έρευνας

Στις προηγούμενες παραγράφους προσπαθήσαμε να παρουσιάσουμε την παρούσα κατάσταση. Τίποτα δεν μπορεί να είναι ουσιαστικό και αποτελεσματικό δίχως εκπαιδευτικό προβληματισμό. Η χρήση του Internet αποτελεί σήμερα έναν τομέα έντονης ερευνητικής δραστηριότητας, η οποία όμως στρέφεται κυρίως στις τεχνολογικές της όψεις. Απαιτείται επιπλέον έρευνα και αξιολόγηση για τις μαθησιακές επιδράσεις που μπορεί να επιφέρει η χρήση αυτή του διαδικτύου.

Δεν είναι δυνατό να αρκεστούμε στην «τεχνο-ρομαντική» θεώρηση των ΝΤΠΕ. Οι άνθρωποι συχνά ελπίζουν ότι οι Νέες Τεχνολογίες μπορούν αυτόματα να αλλάξουν την υπάρχουσα κατάσταση της εκπαίδευσης, δίχως παράλληλη αμφισβήτηση και προβληματισμό.

Για αυτό το νέο εκπαιδευτικό και μαθησιακό περιβάλλον που αποτελεί το Internet απαιτούνται νέες ερευνητικές αναζητήσεις στο πεδίο της γνωστικής ψυχολογίας, της διδακτικής των επιστημών καθώς και αυτό της τεχνολογίας για αναζήτηση κατάλληλων τεχνικών προδιαγραφών για μικρά παιδιά.

Ερευνητικές κατευθύνσεις στα πεδία της γνωστικής ψυχολογίας και της εκπαίδευσης:

Πρώτα από όλα έχουμε να αναζητήσουμε τις απαντήσεις σε ορισμένα ερωτήματα: Τι πραγματικά σημαίνει για έφηβους και για μικρά παιδιά η επικοινωνία και η

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

συνεργασία από απόσταση μέσω Internet; Ποιες είναι επιδράσεις σε ένα συναισθηματικό, κοινωνικό και γνωστικό επίπεδο; Ποιες είναι οι δυσκολίες που εμφανίζονται; Χρειάζεται να αναζητήσουμε τις απαντήσεις για να μπορέσουμε να υποστηρίξουμε τους μαθητές με κατάλληλο τρόπο.

Απαιτείται να οργανώσουμε έρευνες πάνω στην καινοτομία με αυθεντικές δραστηριότητες, αναφορικά με ποικίλα γνωστικά αντικείμενα αλλά και μέσα από διεπιστημονικές προσεγγίσεις, καθώς και να επινοήσουμε δραστηριότητες που επεκτείνουν τις υπάρχουσες με τα παραδοσιακά μέσα και συνθήκες.

Τέλος, είναι πραγματικά κρίσιμο να αναλύσουμε και να αξιολογήσουμε τις τρέχουσες εκπαιδευτικές πρακτικές μέσω Internet με ποιοτικές και εθνογραφικές μεθόδους και όχι με ποσοτικές μεθόδους όπως συμβαίνει στις περισσότερες περιπτώσεις.

Κατευθύνσεις τεχνολογικής- εκπαιδευτικής έρευνας:

Είναι απαραίτητο να παράγουμε νέα εκπαιδευτικά λογισμικά και εργαλεία για το διαδίκτυο:

- Εκπαιδευτικά λογισμικά που είναι ίσως ειδικά για ορισμένα γνωστικά αντικείμενα, ικανά να υποστηρίξουν συνεργατικές δραστηριότητες
- Εργαλεία με εργονομία κατάλληλη για μικρά παιδιά που υποστηρίζουν δραστηριότητες τόσο επικοινωνίας όσο παρουσίασης και έκδοσης των εργασιών τους.

Βιβλιογραφία

1. Ackermann E. 1995. Environnements Interactifs: Culture de zappeurs ou culture d' auteurs,.In D. Guin, J-F. Nicaud & D. Py (Eds), *Quatrièmes Journées EIAO de Cachan*, 22-24 Mars 1995, Tome 2, Ed. EUROLLES, pp.9-15.
2. Barta B. Z., Telem M. 1997. Internet support to school innovation management. In A. Fung, A. Visscher, B.-Z. Barta, D. Teather (Eds), *IFIP TC3 / WG 3.4 International Conference on Information Technology in Educational Management (ITEM)*, 22-24 July 1996, Hong Kong, edition CHAPMAN & HALL, pp. 7-13.

Δημητρακοπούλου Α. (2002). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Τετράδια Εργασίας Ρόδου, Θεματική Ενότητα: Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο*, Έκδοση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 73-84. [GR]

3. Cummins J. & Sayers D. 1997. *Brave New Schools: Challenging Cultural Illiteracy Through Global Learning Networks.*, St Martin's Press, New York, pp.360.

4. McCreary E. (1989). Eliciting more rigorous cognitive outcomes through analysis of computer-mediated discussion. Paper prepared for *Improving Teaching, 15th International Conference*, Vancouver.